

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

6 Nisan 2026 – Sayı 103

Bu hizmet size 2blackdot ve Tema Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde ve surette olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

Türkiye'nin Stratejik Dönüşümü: Yeni NATO Karargâhları ve Jeopolitik Riskler (2026)

2026 yılı itibarıyla küresel jeopolitik sistemdeki dönüşümü, ABD'nin "Genişletilmiş Batı Yarımküre" doktrinini ve bu kapsamda Türkiye'de kurulan yeni NATO komuta yapılarını ve beraberinde getirdiği riskleri analiz eder.

🌐 Küresel Jeopolitik Kırılma: "Genişletilmiş Batı Yarımküre"

NATO'nun Lojistik Darboğazi

Soğuk Savaş'ın aksine bugün Atlantik ikmal hatları hipersonik tüzeler ve siber saldırılar tehdidi altındadır; bu durum bölgesel karargâhların önemini artırmaktadır.

Coğrafyadan Lojistiğe Geçiş

"Genişletilmiş Batı Yarımküre" kavramı, güvenliği sadece kıta savunmasıyla değil; deniz yolları, lojistik altyapı ve küresel tedarik zinciri güvenliğiyle tanımlayan yeni bir Amerikan doktrinidir.

%18 Üretim Gücü ve 40 Trilyon Dolar Borç

ABD'nin ekonomik sınırlamaları, Washington'ı Rusya ve Hindistan'ı yanına çekerek Çin'i Hint-Pasifik'te dengelemeye zorlamaktadır.

🇹🇷 Türkiye'deki Yeni Komuta Yapılanmaları

MCC: İstanbul Beniz Unsur Komutanlığı

Karadeniz güvenliği ve "Bölgesel Sahiplik" ükesi çerçevesinde, Montrö rejimine sadık kalarak kuruları ve çekirdek kadrosu Türk personelden oluşan bir deniz bileşendir.

MNC-TUR: Adana Çokuluslu Kolordu Karargâhi

6. Kolordu bünyesinde, bir Türk general komutasında kurulan bu yapı, NATO'nun Güneydoğu Bölgesel Planı kapsamında saydıcılık ve kuvvet entegrasyonu sağlamayı amaçlar.

Bölgesel Caydırıcılık Sigortası

Bu karargâhlar, Polonya (MNC-NE) ve Romanya'daki (MNC-SE) benzer yapılarla uyumlu olarak NATO'nun doğu kanadı savunma hattını tamamlamaktadır.

⚠️ Stratejik Riskler ve Hassas Dengeler

Montrü ve NATO Statüsü Çatışması

Karargâhların kâğıt üzerinde Montrü'yi bozmadığı belirtilse de, kıyıdaş olmayan jüke subaylarının varlığı "Karadeniz kıyıdaşlara aittir" ruhuyla çelişme riski taşımaktadır.

Egemenlik ve Meclis Yetkisi Tartışması

Yeni birimlerin "yabancı asker konuşlanması" mı yoksa teknik bir "karargâh faaliyeti" mi olduğu, Anayasa'nın 92. maddesi (TBMM izni) kapsamında hukuki bir tartışma konusudur.

Bölgesel Savaşın "Hedef" Etkisi

Olası bir ABC-İsrail İnan savaşında, Türkiye'deki bu yeni komuta düğümlerinin (C2) stratejik hedef portföyüne eklenmesi ve Türkiye'nin doğrudan tarat algılanması en büyük risktir.

🔗 Gelecek Senaryoları

Bölgesel Tırmanma

Ortadoğu'daki savaşın uzaması durumunda Adana'daki karargâh bir "sigorta" işlevi görse de, Türkiye'nin ekonomik ve askeri hedef olma riski maksimize olur.

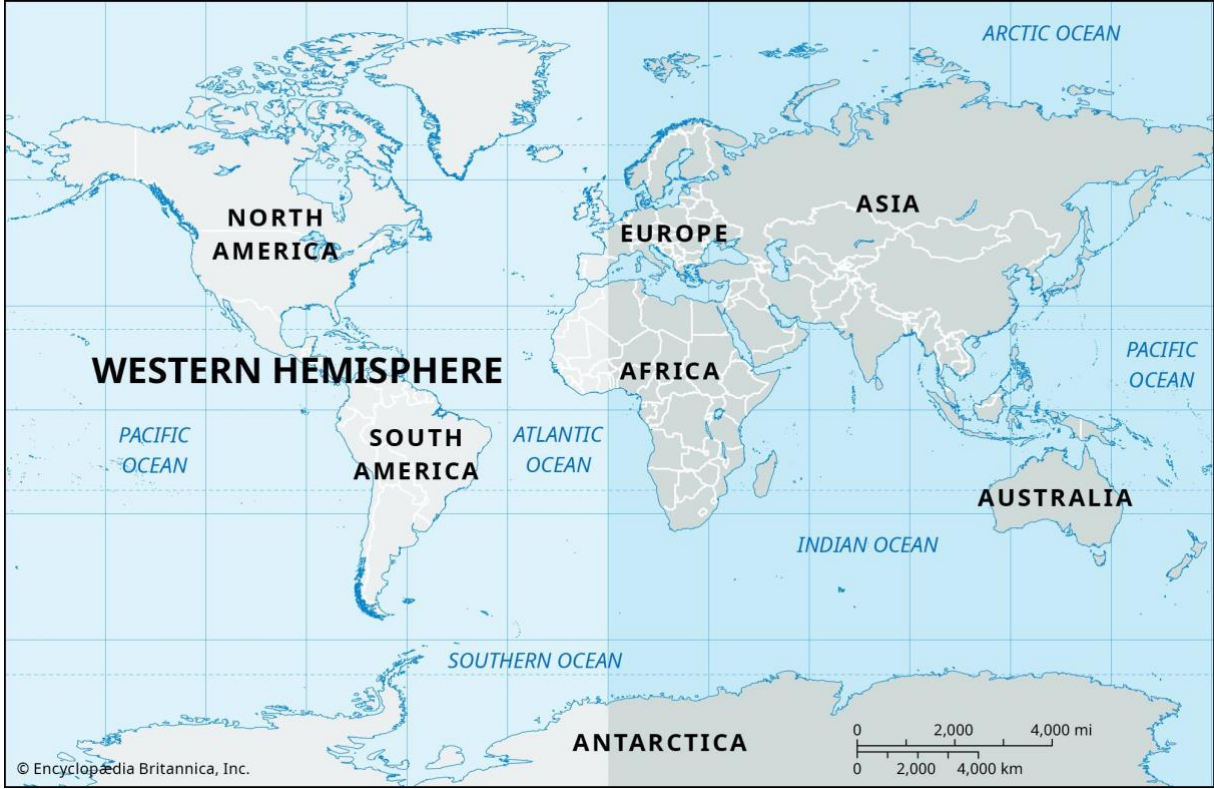

Stratejik Özerklik Sınavı

ABD-NATO ilişkilerindeki balırsızlık artar, Türkiye Karadeniz ve Akdeniz'de NATO iyi pazarlıklar ile "stratejik özerklik" arasında daha zorlu bir denge kurmak zorunda kalacaktır.

Jeopolitik ve Küresel Gelişmeler:

“GENİŞLETİLMİŞ BATI YARIMKÜRE” KAVRAMI, TÜRKİYE’DE ADANA VE İSTANBUL MERKEZLİ YENİ NATO BAĞLANTILI KARARGÂH YAPILANMALARI VE SENARYOLAR

Giriş: Genişletilmiş Batı Yarımküre

21. Yüzyılın ilk çeyreğinde uluslararası sistem yeniden tarihsel bir dönüşüm sürecine girmektedir. Küresel güç dağılımındaki değişim, yükselen bölgesel aktörler, büyük güç rekabetinin geri dönüşü, enerji ve teknoloji alanındaki stratejik mücadeleler ve küresel yönetim kurumlarının meşruiyet krizleri, mevcut düzenin sürdürülebilirliğini tartışılabilir hale getirmektedir. Bu bağlamda dünya siyaseti, Westphalia, Viyana ve II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan düzenlere benzer biçimde, eski uluslararası mimarinin çözülmeye başladığı ve yeni bir küresel düzenin henüz tam olarak şekillenmediği tarihsel bir ara döneme girmiş görünmektedir. Günümüz uluslararası sistemi bu nedenle yalnızca bir güç rekabeti dönemini değil, aynı zamanda yeni bir küresel düzenin doğum sancılarını da temsil etmektedir.

Bu dönüşüm esnasında Dünya üzerinde %18 üretim gücü ve 40 trilyon dolar borç stoku ile dünyaya yön verecek, gönüllü veya zorla rıza üretecek durumda olmayan Trump ve ekibinin yaptığı şey; Batı Yarımküre doktrinini **coğrafyadan çıkarıp jeoekonomik ve lojistik bir güvenlik sistemine dönüştürmek** ve ABD’nin artık hür dünya olarak bilinen batı dünyasından kopuşunun hızlanmasının bir sonucu olarak Çin ile mutlaka bir hesaplaşma olacağını hesap ederek gerek Hindistan’ı gerekse Rusya’yı yanına çekmek ve her geçen gün büyüyen Çin’i Hint-Pasifik’te dengelemektir. ABD Savaş Bakanı Hegseth geçen günlerde “Genişletilmiş Batı Yarımküresi” diyerek söz konusu jeopolitik etki alanını genişlettiklerini ilan etti. Diğer bir deyişle Trump Batı Yarımküreyi coğrafi bir etki alanı olarak görürken, Hegseth aynı kavramı deniz ulaştırma rotaları ve küresel lojistik ağları da içeren genişletilmiş bir güvenlik sistemi olarak yeniden tanımladı. “Genişletilmiş Batı Yarımküre” kavramı, klasik Monroe doktrininin **21. yüzyıl versiyonu** olarak görülebilir. Ancak bu kez mesele yalnızca kıta savunması değil; **deniz ticaret yolları, lojistik altyapılar ve küresel tedarik zincirlerinin güvenliği** üzerinden tanımlanan daha geniş bir jeopolitik güvenlik mimarisidir. Ve doğrudan ABD’nin NATO yaklaşımını etkiler.¹

Güncel NATO: "Yeni Soğuk Savaş" ve Lojistik Darboğaz:

Soğuk Savaş döneminde zaferin anahtarı Atlantik üzerinden gelecek milyonlarca tonluk ikmal iken, bugün NATO için temel sorun bu "ikmal köprüsünün" artık garanti olmamasıdır. Geçmişin nükleer caydırıcılık ve kitlesel deniz ulaştırması odaklı planları, yerini çok daha karmaşık ve riskli bir denkleme bırakmıştır. Bugün ABD’nin lojistik filosu yaşlanmış, ticari denizcilik kapasitesi daralmış ve en önemlisi ABD’nin stratejik odağı **Hint-Pasifik** bölgesine kaymıştır. Eskiden sadece denizaltı tehdidine karşı korunan konvoylar, bugün hipersonik füzeler, siber saldırılar ve

¹ <https://12punto.com.tr/yazarlar/cem-gurdeniz/natonun-yeni-turkiye-planlari-135377>

insansız deniz araçlarının (İDA) tehdidi altındadır. Ukrayna savaşı sonrası Avrupa ülkeleri (Almanya, Polonya vb.) silahlanma bütçelerini artırsa da kıta hala ABD'nin istihbarat, hava savunma ve stratejik nakliye imkanlarına göbekten bağlıdır. Kendi ayakları üzerinde duramayan bir Avrupa'nın Rusya ile gireceği konvansiyonel bir savaş, lojistik derinlik yoksunluğu nedeniyle büyük bir stratejik kumardır.

Geçmişte NATO'nun gücü "niceliksel lojistik" ve "Atlantik derinliği" ne dayanıyordu. Bugün ise NATO, hızı düşük ve sürekliliği şüpheli bir ikmal hattıyla karşı karşıyadır. ABD desteğinin siyasi veya askeri nedenlerle (Tayvan krizi vb.) aksaması durumunda, Avrupa'nın Rusya karşısındaki caydırıcılığı kâğıt üzerinde kalma riski taşımaktadır. Yani NATO'nun "sinir uçları" **Kuzey Kutbu (Arktik)** ve **Karadeniz**'dir. Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki kontrolü (Montrö) ve Adana gibi lojistik merkezlerdeki NATO yapılanması, Atlantik'ten gelemeyen desteğin bölgesel düzeyde dengelenmesi çabasıdır.

AB tarafında ise "stratejik özerklik" ile NATO'ya tamamlayıcılık birlikte yürütülmektedir: EEAS'in yayımladığı "Strategic Compass" belgesi, daha güçlü AB'nin NATO'ya tamamlayıcı olacağını açıkça yazar; Konseyin 2024 güvenlik-savunma sonuçları bu hattı tekrarlar. Ayrıca AB, 2023'te güncellenen Deniz Güvenliği Stratejisi ile deniz alanlarının "daha ihtilafli" hale geldiği bir dönemde deniz güvenliğini öne çıkarır; bu, Karadeniz gibi havzalarda AB-NATO eşgüdümünün artmasını teşvik eden bir arka plan yaratır. (EEAS, 2022; Council of the European Union, 2024; Council of the European Union, 2023).

Türkiye'de NATO Bağlantılı Karargâh Yapılanmaları:

Dünyanın büyük bir değişimden geçtiği bu dönemde Türkiye'nin gündemine Adana'da 6. Kolordu bünyesinde kurulması planlanan Çokuluslu Kolordu Karargâhı (MNC-TUR) girdi. Kamuoyunda tartışma yaratan bu yapı ani kararların ürünü değildir; NATO'nun Soğuk Savaş sonrası dönüşümünün doğal uzantılarıdır. 1990'lardan itibaren geliştirilen birleşik görev kuvveti konsepti, 2002 sonrası NATO Mukabele Kuvveti ve 2014 sonrası Rusya merkezli tehdit algısı bu süreci hazırlamıştır. 2022 Stratejik Konsept ve 2023 Vilnius Zirvesi ile doğu kanadında daha entegre kuvvet yapıları kararı alınmış, MNC-TUR bu planın sahaya yansımaları olmuştur. Polonya'daki MNC-NE ve Romanya'daki MNC-SE benzeri bir yapı Türkiye'de kurulmaktadır.²

"Türkiye'de iki yeni NATO karargâhı kuruluyor" haberi aslında;

- 1) NATO bölgesel planlarıyla ilişkilendirilen Adana merkezli kara kolordu karargâhı;**
- 2) Karadeniz güvenliğine dönük—ancak NATO ile "kurumsal bağ" açısından daha karmaşık bir statüye sahip görünen İstanbul/Boğazlar merkezli deniz bileşeni komutanlığı (TRT Haber, 2026; T24, 2026) nı işaret etmektedir.**

Adana'daki yapılanma için MSB kaynaklı açıklamada; 2023'te NATO "Güneydoğu Bölgesel Planı" kapsamında bir kolordu karargâhı kurulmasına yönelik çalışmanın başlatıldığı, bu niyetin 2024'te NATO makamlarına beyan edildiği, bir Türk general komutasında planlandığı ve çekirdek kadrolara atama yapıldığı bildirilmiştir. Ayrıca karargâhın "çok uluslu" statüye dönüştürülmesi için NATO makamlarıyla koordinasyonun sürdüğü, NATO prosedürleri tamamlanmadığı için onay sürecinin devam ettiği, onaylanmış bir logosunun bulunmadığı ve görevinin bölgesel planlar kapsamında kendisine tahsis edilecek kuvvetlerin entegrasyonu yoluyla caydırıcılık ve savunmayı desteklemek olduğu vurgulanmıştır. En kritik cümlelerden biri de "son gelişmelerle ilgisi bulunmadığı" ifadesidir. (TRT Haber, 2026).

İstanbul/Boğazlar eksenli "Deniz Unsur Komutanlığı" tartışmasında ise MSB'nin daha ayrıntılı çerçevesi; Karadeniz güvenliği, Montrö'nün korunması ve "bölgesel sahiplik" ilkesi etrafında kurulmaktadır. AA'nın aktardığı MSB açıklaması; Türkiye'nin Karadeniz güvenlik anlayışının Montrö'nün sağladığı denge/istikrarın korunmasına ve kıyıdaş ülkelerin önceliğine dayandığını, Montrö'den taviz verilmediğini; ayrıca "Ukrayna Gönüllüler Koalisyonu" adlı girişimin NATO ile ilişkili olmayan çok uluslu bir girişim olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede "Çok Uluslu Ukrayna Kuvveti (MNF-U)" planlamasında "Deniz Unsur Komutanlığı (MCC)" görevinin Türkiye tarafından yürütüleceği; 15-16 Nisan 2025'te Ankara'daki toplantıda planlamalarda Montrö'nün hukuki çerçevesinin esas alınmasına mutabık kalındığı; MCC karargâhının 25 Ağustos 2025'ten itibaren tamamı Türk personelden oluşan çekirdek kadro ile teşkil edildiği; 14 ülkenin katkı beyanında bulunduğu ve deniz platformlarına katkının yalnız kıyıdaş ülkeler olan Türkiye, Romanya ve Bulgaristan tarafından sağlanacağı kaydedilmektedir. (Anadolu Ajansı, 2026a).

NATO'nun Yeni Kuvvet ve Komuta Yapısı Bağlamı:

NATO'nun 2022 Madrid, 2023 Vilnius ve 2025 Lahey zirveleri; ittifakın caydırıcılık-savunma mimarisinde "plan-kuvvet-komuta-kontrol" hattını birbirine daha sıkı bağlayan bir dönüşümü resmîleştirmiştir. 2022 tarihli Stratejik Konsept; NATO'nun kolektif savunmasını "360 derece yaklaşım" ile ele alır ve tehditleri yalnız doğu kanadıyla sınırlamayan bir çerçeve sunar. (NATO, 2022a). Madrid Zirvesi Bildirgesi; yeni bir caydırıcılık-savunma

² Age.

“baz çizgisi” belirlendiğini, doğu kanadında daha “robust” ileri konuşlanmayı, hızlı takviyeyi, önceden konuşlandırılmış teçhizatı ve güçlendirilmiş komuta-kontrolü vurgular; ayrıca “yeni NATO kuvvet modeli”ne yönelik ilk taahhütlerden söz eder. (NATO, 2022b).

Vilnius Zirvesi Sonuç Bildirgesi ise, “Soğuk Savaş’tan bu yana en kapsamlı ve detaylı savunma planları” olarak nitelenen yeni nesil bölgesel savunma planlarının hayata geçirildiğini ve bu plan ailesinin, kuvvetlerin, kabiliyetlerin, duruş yönetiminin ve komuta-kontrolün planlanmasıyla daha çok bütünleştirileceğini belirtir. (NATO, 2023a).

Bu dönüşümün kuvvet üretimi ayağı, NATO’nun doktrinel sayfalarında “NATO Force Model” başlığıyla açıklanır: Model, ittifakın ulusal kuvvetleri daha sistematik biçimde “organize etmesini, yönetmesini, aktive etmesini ve komuta etmesini” amaçlar; üç kademeli bir hazırlık sistemi kullanır ve eski NATO Response Force’un (NRF) yerini aldığı belirtilir. Bu çerçevede “Allied Reaction Force (ARF)”ın Temmuz 2024’te aktive edildiği, NATO Force Model’in NRF’yi Temmuz 2024’te tamamen ikame ettiği NATO kaynaklarında açıkça yazılıdır. (NATO, 2025a).

Komuta-kontrol ayağında ise “NATO Command Structure (NCS)” içinde Allied Command Operations; Supreme Headquarters Allied Powers Europe merkezli stratejik seviyeden, operasyonel seviyedeki Joint Force Command Naples gibi müşterek kuvvet komutanlıklarına ve taktik seviyedeki tek-kuvvet (land-maritime-air) komutanlıklarına uzanan bir zincir tanımlanır. NATO’nun resmî komuta yapısı anlatımında Allied Land Command ve Allied Maritime Command ile Allied Air Command açıkça sayılır; böylece Türkiye’nin hâlihazırda NATO komuta mimarisinde kalıcı bir “bileşen” rolü taşıdığı da resmî olarak görünmektedir. (NATO, 2024a).

Bu çerçeve, Adana’da planlanan MNC-TUR karargâhının “bölgesel planlar” ile bağını açıklayıcıdır: NATO, Vilnius’ta planları güncellerken; Madrid’den itibaren kuvvet modelini ve komuta-kontrol altyapılarını bu planları “uygulayabilir” kılacak şekilde uyarlamaktadır. (NATO, 2022b; NATO, 2023a; NATO, 2025a). NATO’nun güney kanadı perspektifinde, NATO Strategic Direction-South Hub gibi yapılar üzerinden Afrika ve Orta Doğu dinamiklerine ilişkin farkındalık üretildiği; Joint Force Command Naples’in “NATO’nun güney kanadını tahkim” rolünün kritik görüldüğü NATO kaynaklarında vurgulanmaktadır. Bu, Adana’daki kolordu karargâhının “güneydoğu bölgesel plânı” referansını daha anlaşılır kılmaktadır (NATO, 2026c). Ancak;

Hukuki Bağlamda Montrö ve NATO statüsü:

Bazı sorular;

1. Montrö Tartışması: "Geçiş" mi, "Konuşlanma" mı?

Hukuken Montrö, gemilerin Boğazlar’dan geçişini düzenler. Ancak eleştirilerin odak noktası şu: İstanbul’da bir NATO Deniz Komutanlığı kurulması, kâğıt üzerinde Montrö’yü bozmasa da fiilen Karadeniz’in girişinde bir "NATO gözü ve akli" yerleştirmek demek midir? Resmî Görüş: "Komuta bizde, personel bizden; Montrö ile ilgisi yok." Dese de eleştirel bakımdan "Kıyıdaş olmayan (ABD, İngiltere vb.) ülkelerin subaylarının o karargâhta oturması, Montrö’nün 'Karadeniz kıyıdaşlara aittir' ruhu ile ne kadar uyumlu olduğu tartışmalıdır.

2. Meclis (TBMM) Yetkisi: "Misafir" mi, "Karargâh" mı?

Anayasa’nın 92. maddesi, yabancı askerlerin Türkiye’de bulunması için Meclis onayı öngördüğü düşünüldüğünde buradaki hukuki "ince çizgi" şudur: Eğer bu birimler doğrudan bir "yabancı askeri birlik konuşlanması" olarak görülürse Meclis onayı şart. Ancak bu Türkiye’nin 1952’den beri üyesi olduğu NATO anlaşmalarının (SOFA protokolleri) bir "teknik gerekliliği" ve "uluslararası karargâh faaliyeti" olarak tanımlanıyorsa ve yeni bir hak verilmiyorsa Meclis onayı gerek olmadığı yönünde görüş bildirilebilir mi?

Hukuki çerçevede aslında çok sağlam örülmüş (NATO SOFA ve Montrö dengesi korunmaya çalışılıyor). Ancak bu tartışma hukuki olmaktan ziyade siyasi ve jeopolitik bir güven tartışmasıdır. Türkiye, Ukrayna-Rusya dengesini bozmadan NATO içindeki ağırlığını artırmaya çalışırken; bu "hassas dengenin" bir gün Batı lehine bozulması endişesi var.

Diğer yandan Karadeniz’de Montrö’nün sahibi olan Türkiye’nin kendi eliyle NATO’ya bağlı bir deniz komutanlığı kurması, Rusya Ukrayna Savaşının seyrine bağlı olarak çeşitli olumsuzluklar yaratma potansiyeline sahiptir. Çünkü;

"Türkiye’nin Türk Boğazları üzerindeki münhasır egemenliğini ve Karadeniz’deki istikrarı koruyan temel direk, Montrö Boğazlar Sözleşmesi’dir. Bu hukuki rejimin sağladığı dengeleyici güç, Türkiye’nin bölgesel krizlerdeki manevra kabiliyetinin de kaynağını oluşturmaktadır. Bu çerçevede, İstanbul/Boğazlar hattında planlanan NATO Deniz Unsur Komutanlığı gibi yapısal adımlar, Türkiye’nin geleneksel 'bölgesel sahiplik' politikasını ve Karadeniz’deki hassas güç dengesini etkileme potansiyeline sahiptir.

Söz konusu askeri yapılanma, Karadeniz’i kıyıdaş devletlerin ortak güvenlik alanı olmaktan çıkarıp, küresel bloklar arası bir rekabet sahasına dönüştürme riski barındırmaktadır. Türkiye’nin stratejik arka bahçesi olan bu coğrafyanın çok uluslu

askeri komuta zincirlerine dahil edilmesi; ülkemizin Rusya ile olan hassas diyalog zeminini zayıflatabilir ve olası kriz senaryolarında Türkiye'yi doğrudan taraf haline getirecek asimetrik tehditlere zemin hazırlayabilir.

Jeopolitik perspektiften bakıldığında, Boğazlar ve Karadeniz'in özel statüsünün korunması sadece bir hukuk meselesi değil, aynı zamanda Türkiye'nin ulusal güvenlik önceliğidir. NATO'nun kolektif savunma hedefleri ile Türkiye'nin Montrö'den kaynaklanan tarihsel yetkileri arasında bir öncelik çatışması yaşanmaması kritik önemdedir. Özellikle bölgedeki çatışma dinamiklerinin değişkenliği göz önüne alındığında, Türkiye'nin kendi öz kaynaklarına dayalı caydırıcılığını merkeze alması ve çok uluslu askeri angajmanlar yerine kıyıdaş devletler odaklı güvenlik mimarisini tahkim etmesi stratejik bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak; Türkiye'nin Karadeniz'deki güvenliği NATO'nun genişleme doktrinleri üzerinden değil, Montrö rejimiyle sağlanan stratejik özerkliğin korunması üzerinden kurgulanmalıdır³

Güneyde Stratejik ve Askerî Değerlendirme: Gerekçe, Görev Tanımı ve Operasyonel Mantık

Adana'daki MNC-TÜR karargâhının resmî görev tanımı; NATO'nun bölgesel savunma planları kapsamında "tahsis edilecek kuvvetlerin entegrasyonu" ve sorumluluk sahasında caydırıcılık-savunma faaliyetlerini desteklemektir. Bu görev ifadesi, NATO'nun Vilnius sonrasında vurguladığı "planların kuvvetlerle ve komuta-kontrolle tam bağlanması" yaklaşımıyla aynı mantıksal hatta oturur: plan varsa, bu planı uygulayacak C2 (command and control) kadroları ve ön atamalı kuvvet havuzu gerekir. (TRT Haber, 2026; NATO, 2023a; NATO, 2025a).

Buna karşılık, Adana'da planlanan karargâhın "hangi somut tehdit setine" odaklanacağı sorusu (Rusya mı, güney kaynaklı riskler mi, terörizm mi, karma bir set mi) tartışmanın ana eksenidir. Her ne kadar karargâhın Ortadoğu, Kafkasya, Doğu Akdeniz ve Kuzey Afrika kaynaklı tehditlere karşı ittifakın caydırıcılık/ savunma kapasitesini artırma hedefiyle ilişkilendirildiği düşünülse de (T24, 2026; NATO, 2022a; NATO, 2026c) Akdeniz Bölgesinde NATO'nun çok uluslu karargâh kurması istihbarat, harekât ve lojistik alanlarda doğrudan veya dolaylı bilgi toplaması 15 Temmuz'da yaşananlar göz önüne alındığında NATO bileşenleri özelinde endişe yaratmaktadır.

Diğer taraftan Türkiye'nin bu savaşta "yakın cephe" etkisine maruz kalabileceği kaygısı; Türkiye hava sahasına yönelen **sözde(!)** İran kaynaklı balistik tehdit iddiaları ve NATO unsurlarınca vurulduğu/engellendiği açıklamalarıyla somutlaşmıştır. Dolayısıyla Adana'daki MNC-TÜR'ün "son gelişmelerle ilgisiz" olduğu vurgusu, iki ayrı okumayı davet eder: Bir yandan NATO planlama döngüsünün uzun vadeli karakteri ile ilişkili olsa da, bölgesel sıcak çatışmanın Türkiye'nin güvenlik algısını sertleştirdiği bir dönemde, bu tür komuta kontrol yatırımlarının "savaşla eşzamanlı" algılanması kaçınılmazdır.

Türkiye Açısından Risk Analizi ve Senaryolar:

İlk risk boyutu daha çok "stratejik tırmanma" ve "egemenlik algısı" üzerinden büyümektedir. Karadeniz'de kıyıdaş olmayan unsurların görünürlüğünün artması (sadece fiilî deniz varlığı değil, karargâh ağlarının siyasî-askerî etkisi) Rusya'nın tehdit algısını artırabileceği gibi, Türkiye'nin Montrö uygulamasında üçüncü taraf baskılarıyla karşılaşma ihtimalini de besleyebilir. (Cumhuriyet, 2026a; T24, 2026; Anadolu Ajansı, 2026a).

İkinci risk kümesi, 2026'daki ABD-İsrail-İran savaşı bağlamında Türkiye'nin "hedef olma" riskinin artmasıdır. Reuters'in aktardığı şekilde Türkiye hava sahasına yönelen İran kaynaklı balistik tehdit olayları yaşanıyorsa, Türkiye'nin zaten kritik NATO/ABD altyapılarına ev sahipliği yaptığı coğrafyada yeni C2 düğümlerinin (özellikle Adana çevresinde) "stratejik hedef portföyüne" eklenmesi mümkündür. Bu, karargâhların bizzat hedef olmasından çok, Türkiye'nin kriz anında NATO'nun karar-icra döngüsünün parçası olarak algılanmasıyla ilgilidir. (Reuters, 2026c; Reuters, 2026d; TRT Haber, 2026).

Bu çerçevede iki pratik senaryo, askerî-güvenlik politikası açısından anlamlıdır:

Birinci senaryo: ABD-İsrail-İran savaşı uzar ve Türkiye'ye dönük balistik tehdit vakaları artar; bu durumda Adana'daki MNC-TÜR ve Türkiye'deki NATO varlığı, caydırıcılık açısından "sigorta" işlevi görse de Türkiye'nin hedef olma/ekonomik şoklara maruz kalma riski yükselir. (Reuters, 2026b; Reuters, 2026d).

İkinci senaryo: ABD-NATO ilişkilerinde belirsizlik (ABD'nin rolünü azaltması, Avrupa'nın daha fazla yük üstlenmesi) derinleşir; Türkiye hem NATO içi pazarlıkta hem AB-NATO eşgüdümünde başta Karadeniz olmak üzere daha karmaşık bir denge siyaseti yürütmek zorunda kalır. (Reuters, 2026e; EEAS, 2022; NATO, 2025b).

³ İstanbul/Boğazlar hattındaki MCC açısından ise "operasyonel mantık", doğrudan Karadeniz güvenliğinin savaş sonrası düzenlenmesiyle ilgilidir. MSB açıklaması, Rusya-Ukrayna savaşının bir anlaşmayla sona ermesi durumunda güvenlik düzenlemelerine ilişkin planlamaların yürütüldüğünü; bu bağlamda MCC görevinin Türkiye tarafından yürütüleceğini; Montrö'nün hukuki çerçevesinin planlamalarda esas alınacağını; çekirdek kadronun Türk olduğunu; 14 ülkenin katkı beyanında bulunduğunu; ancak deniz platformu katkısının kıyıdaş üç ülkeyle sınırlı tutulacağını söyler. Bu, Türkiye'nin Karadeniz'de "kıyıdaş önceliği" (regional ownership) ilkesini bir güvenlik tasarım kuralı olarak işletmeye çalıştığını gösterir. (Anadolu Ajansı, 2026a).

Kaynakça

- Anadolu Ajansı. (2026a, 2 Nisan). *MSB: Montrö Sözleşmesi'nden taviz verilmesi söz konusu değildir.*
- Council of the European Union. (2023, 24 Ekim). *Maritime security: Council approves revised EU strategy and action plan.*
- Council of the European Union. (2023, 24 Ekim). *Council conclusions on the Revised EU Maritime Security Strategy (EUMSS) and its Action Plan (ST 14280/23).*
- Council of the European Union. (2024, 27 Mayıs). *Council Conclusions on EU Security and Defence (ST 9225/2024).*
- Cumhuriyet. (2026a, 30 Mart). *NATO Kolordu Karargâhı'nın ardından İstanbul'a 'Deniz Unsur Komutanlığı' konuşlanıyor.*
- EEAS. (2022, 24 Mart). *A Strategic Compass for Security and Defence.*
- NATO. (1951, 19 Haziran). *Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the Status of their Forces (NATO SOFA).*
- NATO. (1951, 20 Eylül). *Agreement on the status of the North Atlantic Treaty Organization, National Representatives and International Staff (Ottawa Agreement).*
- NATO. (1952, 28 Ağustos). *Protocol on the Status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty (Paris Protocol).*
- NATO. (2022a, 29 Haziran). *NATO 2022 Strategic Concept.*
- NATO. (2022b, 29 Haziran). *Madrid Summit Declaration.*
- NATO. (2023a, 11 Temmuz). *Vilnius Summit Communiqué.*
- NATO. (2024a, 27 Mayıs). *Allied Command Operations (ACO) (komuta yapısı tanımı).*
- NATO. (2025a, 2 Nisan). *NATO Force Model.*
- NATO. (2025b, 25 Haziran). *The Hague Summit Declaration.*
- NATO. (2025c, 20 Ağustos). *Türkiye to host 2026 NATO Summit in Ankara (resmî duyuru).*
- NATO. (2026c, 15 Ocak). *DGIMS visits NATO structures in Italy (güney kanadı/JFC Naples ve NSD-S Hub vurgusu).*
- Reuters. (2026a, 3 Mart). *Middle East conflict widens as Israeli, US strikes... (ABD-İsrail-İran savaşının seyri).*
- Reuters. (2026b, 5 Nisan). *OPEC+ agrees to boost oil output when Strait of Hormuz reopens (Hürmüz kapanması ve küresel etki).*
- Reuters. (2026c, 4 Mart). *Turkey says NATO defences destroyed missile fired from Iran... (Türkiye hava sahasına yönelik füze olayı).*
- Reuters. (2026d, 30 Mart). *Turkey says NATO defences down missile from Iran (benzer olay ve NATO doğrulaması).*
- Reuters. (2026e, 1 Nisan). *Finnish president tells Trump a 'more European NATO' taking shape (ABD yaklaşımı/Ankara zirvesi bağlamı).*
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). *Implementation of the Montreux Convention (Montrö'nün geçiş rejimi).*
- T24. (2026, 30 Mart). *NATO'nun Türkiye'de kuracağı yeni karargâhlar hakkında neler biliniyor?*
- TBMM. (2018). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (m.92).*
- TRT Haber. (2026, 26 Mart). *MSB: NATO Irak Misyonu'nun çekilmesi kararlaştırıldı (metin içinde MNC-TÜR açıklaması).*